

VERSLAG

Vergadering

Omgevingsbijeenkomst module 3 Grote Waal en de Hulk

Aanwezig

Zie presentielijst (corsa)

Van

Angeline Blom

Datum vergadering

19 september 2016

Documentnummer

AMMD-001240

Registratienummer

16.0312278

1. Opening

Dhr. Luiten, onafhankelijk voorzitter, heet alle aanwezigen welkom en legt kort het programma van de avond uit. De focus vanavond ligt op de tafelgesprekken. De Alliantie Markermeerdijken wil belanghebbenden zoveel mogelijk in staat stellen vragen te stellen over de voorgestelde ontwerpkeuze.

Dhr. Luiten vraagt belanghebbenden waarom zij vanavond aanwezig zijn. Men is vooral benieuwd naar het ontwerp en hoe de dijkversterking eruit gaat zien. Een aantal belanghebbenden woont aan de dijk. Daarnaast zijn er belanghebbenden van de gemeente Hoorn, de gemeente Koggenland, Recreatieschap Westfriesland en Provincie Noord-Holland aanwezig.

Namens de Alliantie zijn aanwezig: Guido Koolhaas, Bart Hooiveld, Ben Castricum, Angeline Blom, Yvonne Hoogzaad, Renie Hylkema, Verena Friedrich-Drouville, Gijs Kos en Annemiek Hermans.

2. Presentatie Dhr. Koolhaas

Dhr. Koolhaas, lid Alliantie managementteam, geeft een algemene presentatie over de Alliantie, het proces en de geschiedenis van het project Markermeerdijken. De gepresenteerde tekeningen en het verslag van de omgevingsbijeenkomst zullen na circa 1 week beschikbaar zijn via www.markermeerdijken.nl. De Alliantie is met bovenstaande vertegenwoordiging aanwezig omdat zij belanghebbenden de gelegenheid wil geven vragen te stellen en uitgebreid antwoord te kunnen geven.

In 2006 zijn grote stukken van de Markermeerdijken tussen Hoorn en Amsterdam afgekeurd op verschillende faalmechanismen, waaronder binnen- en buitenwaartse stabiliteit, bekleding en hoogte. In de jaren 2008 – 2015 is er veel onderzoek gedaan naar mogelijke oplossingen waaronder Dijken op veen en Bewezen Sterkte. Eind 2015 is de Alliantie Markermeerdijken opgericht met als doel eind 2021 het sein dijk veilig te kunnen geven.

Er is gekozen voor een Alliantie vorm vanwege de complexiteit van het project. De kracht uit zowel publieke sector als de markt wordt gebundeld en contractuele belemmeringen worden zo voorkomen. De Alliantie heeft als doel de wensen en eisen van alle belanghebbenden zo goed mogelijk in kaart te brengen en zo goed mogelijk een plaats te geven, want 'de dijk is van ons allemaal.'

De komende tijd komt de Alliantie langs bij de belanghebbenden van alle modules en in de loop van 2016 zal de Alliantie nogmaals terugkomen. In welke vorm dit gebeurt, wordt nog bepaald. Begin 2017 worden de plannen ter inzage gelegd. Na de zomer van 2017 wil de Alliantie starten met de uitvoering van de werkzaamheden.

Vraag belanghebbende: Hoe kan het dat er al een aannemer is? Het is gebruikelijk een definitief plan op de markt te zetten en dat via een aanbesteding te gunnen aan een aannemer. De Alliantie is de

contractvorm van de toekomst. Er is nagedacht over hoe HHNK kan samenwerken met de aannemer in plaats van elkaar tegen te werken. HHNK en de aannemer werken alles samen uit en dragen de risico's ook samen. De discussie gaat niet over geld maar over de beste oplossing voor alle belanghebbenden. Meerdere aannemers zijn getest op samenwerken en innovatief gedrag voordat de uiteindelijke aannemer gekozen is.

3. Presentatie Dhr. Hooiveld

Vanavond presenteert de Alliantie de voorgenomen ontwerp oplossing. Dhr. Hooiveld geeft een toelichting op de totstandkoming van het ontwerp voor de Grote Waal en de Hulk. Dhr. Hooiveld neemt het publiek eerst mee terug naar de belangrijkste elementen van deze module. Dit zijn onder andere binnendijkse bebouwing, de Westfriese omringdijk, Noordse steen, de visdiefjes op het voorland en de onderwater archeologie.

Het Voorontwerp Projectplan (VOPP) dateert uit 2014 en is als vertrekpunt genomen bij de start van de Alliantie eind 2015. Het VOPP is vervolgens kritisch beschouwd en geactualiseerd. Hierop volgden actualisatie, bijstelling en inpassing van de situatie. De nieuwe normering is toegepast en Dijken op veen is geoperationaliseerd. Hieruit ontstond een ontwerp oplossing, de voorkeursoplossing. De Alliantie gaat nu deze ontwerp oplossing zo goed mogelijk inpassen in het landschap, waarbij op knelpuntlocaties nog naar optimalisaties gezocht wordt.

Het proces kent verschillende ontwerpfasen. Dhr. Hooiveld benadrukt dat dit proces van 'grof naar fijn' gaat. De Alliantie werkt nu toe naar het vergunning ontwerp. De tekeningen van vanavond zijn nog niet nauwkeurig uitgewerkt maar laten zien wat de voorgenomen ontwerp oplossing is en wat het ruimtebeslag is. Als het vergunning ontwerp ingediend is zal de Alliantie toewerken naar het definitieve ontwerp. Dan wordt ook gekeken naar maatwerk oplossingen en welke maatregelen er getroffen moeten worden op bijvoorbeeld de knelpuntlocaties. Het definitief ontwerp zal al een hogere mate van detail bevatten. Als laatste volgt het uitvoeringsontwerp, dit is het ontwerp waarmee daadwerkelijk aan de slag gegaan kan worden en dit zal vertaald moeten worden naar technische tekeningen geschikt voor de uitvoering van de werkzaamheden. De verschillende fasen doorlopen een iteratief proces. Continu zoekt de Alliantie naar de meest kansrijke generieke oplossing om vervolgens te bekijken hoe dit optimaal ingepast kan worden in de omgeving.

De Alliantie heeft breed ingezet op innovaties en optimalisaties, waaronder Dijken op veen. Het onderzoekstraject Dijken op veen heeft veel inzichten opgeleverd. De Alliantie heeft deze inzichten kunnen omzetten in een werkende rekenmethodiek dat mede bijgedragen heeft aan verdere optimalisatie van het ontwerp. Voor het concept Bewezen Sterkte werkt de Alliantie momenteel aan het toewijzen van een aantal proeflocaties.

De afweging van de verschillende varianten wordt niet alleen gebaseerd op basis van techniek, de beste oplossing wordt gekozen op basis van meerdere criteria waaronder landschap, natuur, archeologie, cultuurhistorie, conditioneringen, het draagvlak van de omgeving, uitvoerbaarheid, beheer, onderhoud en kosten.

Na afweging van de verschillende criteria is de oeverdijk de voorgenomen ontwerp oplossing voor de Grote Waal en de Hulk. Door het aanleggen van een oeverdijk blijft de Westfriese omringdijk als monument intact. Er is getracht het aantal strekdammen tot een minimum te beperken en de ruimte van het tussenwater is vanwege de ruimtelijke inpassing iets vergroot ten opzichte van eerder gepresenteerde oplossingen. Een deel van de oeverdijk is specifiek bestemd voor natuurwaarden, een deel voor recreatie en daartussen zal een overgangszone liggen. Het zuidelijkste stuk van de oeverdijk zal aangesloten worden op de buitenwaartse versterking van de volgende module (module 4). Deze aansluiting wordt later nader uitgewerkt.

Dhr. Hooiveld geeft nog een extra toelichting over het verschil tussen ontwerphoogte en aanleghoogte.

4. Tafelgesprekken

De belanghebbenden verdelen zich over de tafels.

- *Hoe realistisch is het plan om rond de zomer van 2017 te starten met de uitvoering?* Als het proces soepel verloopt, is dit realistisch. De eerste werkzaamheden kunnen ook

- voorbereidingswerkzaamheden zijn. Het hele traject tussen Hoorn en Amsterdam moet nog opgedeeld worden, de uitvoering begint niet overal tegelijk.
- *Wat is nieuwe normering?* Dit zijn basisprincipes waarmee we rekening moeten houden in het dijkontwerp.
 - Uitleg aan tafel: er verandert niets aan de huidige dijk. Na de huidige dijk volgt een stuk tussenwater, daarna een zandlichaam en daarna een flauw talud dat het water inloopt. Het plan is dat dit grondlichaam de waterkerende functie overneemt. Het zandlichaam biedt tevens kansen voor recreatie en natuur, een deel natuurcompensatie kan in dit gebied gerealiseerd worden.
 - *Wat is de breedte van de oeverdijk?* Vanaf de kruin van de nieuwe kering tot aan de waterlijn is dit ruim 100 meter. Het talud loopt heel flauw af. Hierdoor breken de golven en hoeft de oeverdijk minder hoog te worden aangelegd.
 - *Waarom is het zandlichaam zo breed en lang?* De nodige breedte van het flauwe talud van de oeverdijk wordt bepaald door de condities in het Markermeer en de korrelgrootte van het zand. Het profiel dat aan het einde van de levensduur nog aanwezig dient te zijn is flauw met een talud van 1:40. Hierop is nog een zandlaag nodig om de tijd tussen onderhoudsperioden te overbruggen en een laag om een deel van de zetting na opleveren te compenseren. Het talud loopt heel flauw af. Hierdoor breken de golven en hoeft de oeverdijk minder hoog te worden aangelegd. De oeverdijk heeft een talud dat gemiddeld genomen 90 meter breed is, vanwege het flauwe talud. Bij een steiler talud zou de oeverdijk minder breed zijn, alleen is dit vanuit technisch oogpunt niet haalbaar.
 - *Is het een buffer voor kruierend ijs?* Nee, daar kan de dijk voor dienen maar dat is niet waar de dijk primair op ontworpen is. De oeverdijk heeft een talud dat gemiddeld genomen 90 meter breed is, vanwege het flauwe talud. Bij een steiler talud zou de oeverdijk minder breed zijn, alleen is dit vanuit technisch oogpunt niet haalbaar.
 - *Is deze oplossing gelijk aan de Hondsbossche Zeewering?* Het principe wel, maar bij de Hondsbossche is sprake van de Noordzee met een hele andere dynamiek dan in het Markermeer.
 - *Het zandlichaam zal op gegeven moment begroeien, wij zwemmen graag vanaf de dijk. Hoe werkt dat dan, lopen we dan door de planten en modder?* Het voorste stuk van het talud (de teen van de oeverdijk) is onder water, hogerop volgt een dynamische zone waar de golfaanval te krachtig is voor planten om te groeien. Vervolgens komt er een stuk grasland waar ons streven is om kruiden- en faunairijk grasland tot ontwikkeling te laten komen. Het maaieregime is nog niet bepaald maar ongewenste planten zoals distels en wilgentenen kunnen worden verwijderd. Op de nieuwe kruin van de oeverdijk komt een pad voor beheer en onderhoud. Na de kruin landinwaarts volgt weer een stuk gras en dan het talud naar beneden. De gele strook op de tekening is de land-water overgang. Hier streven we moeras en overstromingsgrasland na, met plantensoorten zoals riet en lisdodde.
 - *Belanghebbenden geven aan een brug of steiger te willen zodat zij gemakkelijk het water in kunnen om te zwemmen. Ook de wens om de schelpenstrandjes bij het voorland en het gemaal te behouden.* Is genoteerd als meekoppelkans.
 - Uitleg aan tafel: Na het stadsstrand bij Hoorn is een stuk waar zowel recreatie als natuur kan ontstaan en steeds verder naar het zuiden willen we de natuur meer rust en kans geven.
 - *Hoe zit het met de waterkwaliteit van het tussenwater?* Samen met Witteveen & Bos heeft de Alliantie onderzocht hoe de waterkwaliteit gewaarborgd blijft, onderdeel hiervan is een ontwerp met voldoende verversing van het water, dus geen stilstaand water.
 - *Hoe hoog wordt de nieuwe oeverdijk?* De ontwerphoogte is 1.70 meter. Dit is lager dan de huidige dijk.
 - *Waarom wordt de nieuwe dijk lager?* De huidige dijk is kennelijk hoog genoeg? We garanderen waterveiligheid op een andere manier, met name door de hoeveelheid zand waar het systeem op rust. Door het flauwe talud lopen de golven langzaam het talud op, daarom kan de oeverdijk een stuk lager zijn. Onze berekeningen houden ook rekening met de Houtribdijk en Afsluitdijk.
 - *Houden jullie ook rekening met de hoogte van buitendijks land, dat is al een golfbreker?* Het buitendijks land ligt achter de nieuwe dijk. De nieuwe waterkering komt ervoor te liggen dus in feite heeft het voorland daar geen functie in.
 - *Hoe komt men vanaf het recreatiegebied weer terug? Is er een brug?* Genoteerd op de tekeningen, dit zal met de provincie besproken moeten worden.
 - *Komen er boten te liggen aan de buitenzijde van de nieuwe oeverdijk?* Het is hier heel flauw, dus aanleggen met een boot is niet mogelijk.
 - *Hoe zit het met de aanvoer van materialen tijdens de uitvoering?* Dit gebeurt zoveel mogelijk vanaf het water. Dit wordt door de belanghebbenden goed ontvangen.

- *Wordt er gesproken over een fietspad?* De eerste opgave is de veiligheid in orde te brengen, andere zaken noemen we meekoppelkansen. Soms kunnen meekoppelkansen in ons ontwerp worden meegenomen en soms kan dit meegenomen worden door de provincie of gemeente. Er is overleg met de provincie om de doorlopende fietsverbinding tussen Amsterdam en Hoorn zoveel mogelijk mee te nemen in het dijkversterkingsontwerp van de Alliantie. Maar dit is nog niet uitgewerkt. De Alliantie kan de subsidie voor de dijkversterking niet gebruiken voor meekoppelkansen zoals een fietspad. Het idee moet dus gedragen worden door andere partijen zoals gemeente en provincie. Belanghebbenden geven mee dat de beste beleving voor fietsers en wandelaars op de kruin van de dijk is.
- *En dan is er ook onderhoud nodig voor het fietspad?* Ongeacht of er een fietspad loopt of niet, er zal beheer en onderhoud moeten plaatsvinden op de nieuwe dijk.
- *Is er overwogen om de voorlanden als waterkering te gebruiken?* De zomerkade is in de afweging voorkeursalternatief in 2014 beoordeeld. Met name de effecten op aantasting van het landschap en de effecten op de natuurwaarden op het voorland door de verdroging waren negatief. In het VOPP van 2014 is toen al voor de oeverdijk gekozen als voorkeursalternatief. De voorlanden zijn niet van voldoende omvang om als waterkering te fungeren. De voorlanden hebben vanuit het NatuurNetwerkNederland de functie van overstromingsgrasland maar dit is lastig in het Markermeer. In het Markermeer geldt een tegennatuurlijk peilbeheer. In de winter staat het water 20 centimeter lager dan in de zomer, want in de winter is er meer kans op dijkdoorbraken dus staat het water lager. Dit is lastig voor de natuur want die is ingesteld op nattere omstandigheden in de winter. Het overstromingsgrasland werkt niet goed, in de zomer staat het onder water en in de winter staat het droog.
- *Is natuurgebied dan de reden om een oeverdijk aan te leggen?* Primair is waterveiligheid de reden. Maar we kunnen zaken wel combineren. De Alliantie heeft ook gekeken naar andere oplossingen zoals een traditionele versterking. Maar aan de binnenkant zit bebouwing, naar buiten toe betekent vaak de huidige dijk afgraven. De oeverdijk lijkt de beste oplossing om de bestaande dijk te ontzien.
- *Is de oeverdijk in dit stuk de enige oeverdijk in het hele versterkingstraject?* Nee, ook bij Hoorn komt een oeverdijk, die wordt ingericht als stadsstrand.
- *Hoe is het met de vogels op de voorlanden?* Op de oeverdijk komt ruimte voor vogels om te nestelen, maar niet alle soorten zullen hier gebruik van maken. Het principe is dat de voorlanden de oorspronkelijke functie terugkrijgen. In de zomer valt het droog, dan kunnen vogels er niet nestelen.
- *Mogen de populieren in Scharwoude blijven staan?* Op dit stuk grond vindt geen dijkversterking of werkzaamheden plaats. De oeverdijk wordt gerealiseerd voorbij het voorland.
- *Hoe is het waterpeil in dit stuk Grote Waal geregeld?* In de winter is het streefpeil gelijk aan het Markermeer, dus NAP-0,4 m. In de zomer mag dit natuurlijk uitzakken tot NAP-0,6m.
- *50 jaar veiligheid, waar is dit op gebaseerd?* De ontwerp levensduur van 50 jaar brengt verschillende klimaatscenario's met zich mee, het omgaan met onzekerheden. Daarin is ook geadviseerd door het Rijk en Rijkswaterstaat. Zij werken klimaatmodellen uit en die nemen wij mee in het dijkontwerp. De 50 jaar levensduur is voorgeschreven en kan niet door de Alliantie aangepast worden.
- *Bestaat de oeverdijk alleen uit zand, hoe wordt de oeverdijk afgewerkt?* Er zijn twee opties. Bij het kruiden en grasland kan zand met een fijne korrel gekozen worden. Bij een grove korrel zakt het water meteen uit en groeit er niets. De tweede optie is de bovenste laag doormengen met gebiedseigen klei, waarin een organische stof zit die water vasthoudt. Kun je dit niet uitproberen in proefstroken? We werken met een instelperiode van 5 jaar en gebruiken daarbij maaisel van gebieden in de buurt waar de natuur het goed doet. De instelperiode wordt gebruikt om beide opties te testen.
- *Gaat de huidige dijk niet indrogen, waardoor het waterpeil van het tussenwater zakt?* In de winter is het waterpeil gelijk aan het Markermeer, in de zomer mag het waterpeil door verdamping iets zakken. Hoe beheers je dit dan? Het peil wordt beheerst met inlaat- en uitlaatconstructies.
- *De strekdam is extra groot gemaakt. Belanghebbenden merken op dat de opening van het gemaal helemaal dichtloopt met schelpen, vooral bij een Oostenwind.*
- *Kan er een brug komen voor de kano vereniging, zodat zij sneller op het tussenwater komen en zo sneller richting het Markermeer/IJsselmeer kunnen? En behoud van de zandplek bij het gemaal Scharwoude om gemakkelijk in het water te komen met de kano?* Alternatief kan een drijfsteiger zijn. Wordt genoteerd op de kaart.

- *Hoe staat het met de metingen van de boutjes?* Er zijn een aantal metingen nodig voor een betrouwbaar inzicht in de beweging van de panden. Informatie over de panden is privacygevoelig en kan daarom niet gepubliceerd worden. Binnenkort zal er een nieuwsbericht over de boutjes verschijnen op www.markermeerdijken.nl.
- *Ik lees vaak dat de waterkwaliteit in het Markermeer zo slecht is, heeft de oeverdijk daar een positieve invloed op?* Wat er mis gaat in het Markermeer is dat het water heel troebel is, slib komt steeds omhoog doordat het bodemleven niet gezond genoeg is. Er is te weinig vis, te weinig natuurlijke oevers dus weinig paaigebieden voor vissen. De oeverdijk krijgt ook vis passages zodat vis van het Markermeer naar het tussenwater kan gaan en weer terug. Het tussenwater is bedoeld te dienen als kraamkamer voor vis die daarna weer het meer ingaan. De Gouwezee is een goed voorbeeld, daar is de kwaliteit vele malen beter geworden door de dam bij Marken.
- *Hoe definitief zijn de plannen die nu getoond worden?* Dit is een voorgenomen ontwerp oplossing en we horen graag nu uw opmerkingen, zodat deze nog meegenomen kunnen worden in het ontwerp voordat het ontwerp definitief gemaakt wordt.
- *Dit is het begin van de Markerwaard. Verdenking dat PNH en het Rijk via de oeverdijk een eerste aanzet doen voor landaanwinning. Zo is het in de Flevopolder ook begonnen.* Een inpoldering van het Markermeer is definitief van de baan sinds 2003. De Markermeerdijken zijn sinds 2001 een primaire waterkering.
- *Gaat de vrijwaringszone (waar niet gebouwd mag worden) buitenwaarts verschuiven nu er een oeverdijk komt? Kunnen de bestemmingsplannen dan wijzigen? En bestaat de mogelijkheid dat er dus meer huizen aan de dijk gebouwd gaan worden?* In deze fase van de dijkversterking is het nog onduidelijk of en wat er met de vrijwaringszone gebeurt.
- *Belanghebbenden geven mee dat de voorlanden en het Landje van Naber beschermde natuurgebieden zijn met bijzondere flora en fauna, let daar op bij beheer en onderhoud.* Het landje van Naber ligt achter de dijk en zal met de aanleg van de oeverdijk niet worden aangetast.
- *(Brak)waterminnende planten komen bij de aangelegde natuurvriendelijke oever in het buitendijks gebied vanzelf op, om die reden is geen grondverplaatsing nodig vanuit het Landje van Naber?* Het streven is de waterplanten autonoom te laten ontwikkelen. Mocht blijken dat de ontwikkeling achterblijft dan kan er alsnog zadenrijk baggerslib uit een geschikt gebied worden aangebracht. Voor de droge vegetatie op de oeverdijk, op de vooroever aan de kant van het Markermeer, zijn plannen om maaisel van geschikte gebieden te gebruiken waarbij het Landje van Naber een van de opties is.
- *Wordt bij zandwinning de zandzuiger van Boskalis die nu de Markerwadden realiseert, gebruikt?* Momenteel zit de Alliantie in de ontwerp fase van de dijkversterking. In de uitvoeringsfase zullen er beslissingen genomen worden over materieel.
- *Het beheer en onderhoud verdubbelt door de oeverdijk. Zowel de huidige dijk en de nieuwe oeverdijk moeten straks onderhouden worden. De waterschapsbelasting gaat dan zeker toenemen?* Op dit moment zit de Alliantie in de ontwerp fase. In een volgende fase zal verder gesproken worden over beheer en onderhoud en hoe hiermee om te gaan.
- *Wanneer is er meer duidelijkheid over de plannen van het recreatieschap?* Deze plannen betreffen meekoppelkansen zoals het doorgaande fietspad tussen Hoorn en Amsterdam. Over de meekoppelkansen wordt nog gesproken, er is nog geen beslissing gemaakt.
- *Momenteel veel overlast van motoren (geluid, snelheid) op de dijk. Kan dit ook aangepakt worden?* Bijv. door een verbod van motoren? Verkeer is een onderdeel dat thuishoort bij de gemeente Koggenland.
- Honden kunnen mogelijk schade aanrichten aan de paaiplaatsen en zullen daarom niet toegestaan zijn op de oeverdijk tussen de Galgenbocht en het gemaal Scharwoude.

5. Afsluiting

De belanghebbenden zijn overwegend positief over de voorgenomen ontwerp oplossing. Wel zijn er zorgen over zaken als fietspaden en de waterkwaliteit. Ook is men benieuwd wat er gaat gebeuren met de geuite wensen zoals genoteerde meekoppelkansen.

In de loop van 2016 zal de Alliantie nogmaals terugkomen bij de belanghebbenden, de vorm waarin dit gebeurt wordt nog bepaald. De tekeningen en het verslag van de omgevingsbijeenkomst zullen over circa 1 week op www.markermeerdijken.nl geplaatst worden. Er wordt benadrukt dat men met vragen, suggesties of opmerkingen altijd contact mag opnemen via contact@markermeerdijken.nl. Dhr. Luiten bedankt de aanwezigen voor hun komst.